

ULUSAL SEMPOZYUM

İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı II

Klasik Dönem (VII. - XII.)

التراث النقدي وأخلاق التسامح في الفكر الإسلامي
الندوة الدولية

(5-6 Haziran 2020)

Hatırlanacağı üzere 26-27-28 Nisan 2019 tarihlerinde Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi tarafından *İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı* konulu uluslararası bir sempozyum gerçekleştirilmiş ve bu faaliyet gerek kamuoyunda gerekse akademisyenler nezdinde büyük ilgi görmüştü. Yoğun bir katılımı gerçekleştiren sempozyum neticesinde ortaya çıkan tablo, hatırı sayılır nitelik ve nicelikteki akademisyen, aydın ve entelektüelin, *İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı* konusunun kurumsal bir nitelik kazanarak sempozyum serileri şeklinde sürdürülmesi gerektiği yönünde tavsiyelerde bulunmasına vesile olmuştur. Bu tavsiyeleri değerlendiren Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğü ve İslami İlimler Fakültesi, *İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı II* üst başlığında gerçekleştirilecek ikinci bir sempozyumun faydalı olacağını tespit etmiş bulunmaktadır. Bu vesileyle (5-6 Haziran 2020) tarihlerinde aynı konulu uluslararası bir sempozyumun gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Yaşadığımız dönemde başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan Müslümanlar arasında ihtilaf ve çatışmaların bulunması, insanlığın son umudu olan İslam'ın, farklı inanç ve kültür mensubu insanlar nezdinde olumsuz bir imajla anılmasına sebep olmaktadır. Temelinde daha çok siyasi ve içtimai nedenlerin olduğu ihtilaf ve çatışmalara dini bir hüviyet kazandırılması, problemlerin teorik alanlara yayıldığını göstermektedir. Yorumun mutlaklaştırılması, düşüncenin tekelleştirilmesi, mezheplerin de neredeyse din kimliğine büründürülmesiyle derinlik kazanan problemler, Müslümanlar arasındaki birlik ve düzeni bozmakta, her türlü şiddet ve tedhişe ortam hazırlamaktadır. Oysa Kur'an'ın temel ilkelerini ve Hz. Peygamberin sünnetini rehber edinen Müslümanlar, tarihte bir arada yaşamanın sayısız örneğini sergilemişlerdir. İslam medeniyetini mümtaz bir konuma yerleştiren bu örneklerin bugün de tecrübe edilmesi, tarihimizdeki birikimlerin günümüze ayna tutacak şekilde aktarılması mümkün olabilir. Ancak tarihimizde *eleştiri kültürü ve tahammül ahlakına* dair oluşan müktesebat ve çeşitliliğin sadece bir sempozyumla ele alınıp tahlil edilmesi mümkün görünmemektedir. 2019 yılında gerçekleştirilen ilk sempozyumda, tema ya da dönem bazlı bir tasnife gidilmemiş genel bir projeksiyonla tarih ve kültürümüzdeki verilerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştı. Gelineen noktada İslam düşünce tarihinde, eleştiriye ve ötekine tahammüle referans teşkil eden alan ve konuların zengin bir literatür oluşturduğu görülmekte, bu durum, dönemsel yahut tematik bir tasnife gitmeyi gerekli kılmaktadır. Sempozyum düzenleme Kurulu, çerçevesi daha belirgin ve derli toplu olacağı varsayımıyla 2020 yılında gerçekleştirilmesi planlanan sempozyumu klasik dönemle sınırlandırmayı uygun görmüştür. Önümüzdeki iki yılda ise XII. – XIX. Yüzyıl (Modern Öncesi Dönem) ve XIX – XXI. (Modern Dönem ya da Çağdaş İslam Düşüncesi) yüzyılları içine alacak şekilde iki dönem halinde aynı konunun işlenmesinin yararlı olacağı öngörülmektedir. Bu yıl gerçekleştireceğimiz sempozyumun bilim dallarına göre kabaca tasnif edilmiş örnekleri, araştırmacılara bir fikir vermesi için aşağıya alınmıştır.

Sempozyum Konu Başlıkları

Tefsir

- Tefsir Usulünün Oluşum Seyriyle İlgili Tartışmalar
- İlk Tefsir Ürünleri (Yöntem ve Üslup)
- Kur'an Tarihinin Tartışmalı Konuları (Kaynağı, Muhafazası, Metinleşme Süreci ve Oryantalistik Eleştiriler)
- Mezhebi Tartışmaların Tefsire Yansımaları
- İlk Tefsir Problemleri
- İslam Düşüncesinde İsrailiyat Problemi (İsrailiyâtın Tefsire Girişi ve İsrâiliyâta Bakış)
- Tefsirlerde Tekrar Sorunu
- Tefsir-Te'vil ve Rivayet-Dirayet Ayrımının Temelleri ve Değeri
- İşârî ve Bâtîni Yorumlar Çerçevesinde Kur'an'ı Anlamanın Keyfiyeti
- Şiirle İstişhad

Hadis/Sünnet

- Hadis Ezber ve Yazımı
- Hadislerin Nakli
- Hadis Türlerinin Peygamber (sav)'e İsnadı
- Hadisleri Mana ile Rivayet
- Mevzu Hadis Olgusu
- Hz. Peygamberin Kelami Problemlere Karşı Tutumu
- Hz. Peygamberin Toplumsal Problemlere Karşı Tutumu
- Raşid Halifeilerin Problemleri Çözme Yöntemi
- Sahabe Döneminde Toplumsal Yapı
- Kudsi/Rabbani Hadislerin Bilgi Değeri ve Eleştirisi
- Halifeler Döneminde Hadislerin Tedvininin Yasaklanması ve Buna Yönelik Eleştiriler
- Her Hadisle Amel Etmenin Sakıncaları
- Tartışmalı Rivayetler ve Çözüm Önerileri
- Hadiste Metin Tenkidinin Çıkamazları
- Şia'da Hadis Problemleri
- Cerh-Ta'dil'in Hadis İlimlerine Katkıları
- Hadis Metodolojisine Yönelik Eleştiriler
- Hadis İliminde Reddiyeler
- Tenkitçi Ulemanın Karşılaştığı Sorunlar

Fıkıh/Mezhepler Tarihi

- "Fıkıh" kavramı, Anlam Çerçevesi ve Bir Bilim Dalına Dönüşümüyle İlgili Görüşler
- İhtilaf Geleneği (İlmu'l-Hilâf ve Hilâfiyât)
- İctihad ve Mahiyetiyle İlgili Görüş Ayrılıkları
- Müçtehid Tasnifinin Pratikteki İzdüşümleri (Mutlak Müçtehid, Mezhepte Müçtehid, Tahric ve Tercih Ashabı...)
- Ehl-i Rey-Ehl-i Hadis Tartışmaları
- İlk Üç Neslin Fürû Fıkıhla İlgili Görüş Ayrılıkları
- Müçtehid ve Fukaha Arasındaki Sistem Farklılıkları veya Furu' Fıkıhla İlgili Görüş Ayrılıkları
- Mezheplerin Oluşumu ve Anakronizm
- Müntesibi Kalmamış Mezhepler ve Mezhep Görüşlerinin Yayılama Nedenleri
- İlk Dört Asra Damgasını Vuran Sembol Müçtehid ve Fakihler ve Onların Aykırı Görüşleri
- İlk Dönemlerde Yazılmış Usûl ve Furu' Eserlerine Yönelik Kritik ve Eleştiriler, Eleştirilere Yöneltilen Tenkitler
- Müçtehid ve Fukaha Arasındaki Bilgi Paylaşımı, Münakaşa ve Münazaralar
- Hoca-Talebe Arasındaki Görüş Ayrılıkları
- İlm-i Hilâf
- İlm-i Furu'k ve Telfik

Kelam-Felsefe

- Tedvin Dönemi İlmî Çalışmaları Üzerinde İktidar-Muhalefet İlişkilerinin Etkisi
- Reddiye ve Münâzara Geleneği
- Ehl-i Sünnet ve Mezhep İçi Farklılaşmalar
- Selef – Halef Farklılaşması ve Anlamı
- Emevîlerin Kader Algısı ve Kaderiyye Mezhebi
- Hasan Basri'nin Kelam Anlayışı
- Mâtürîdî-Mu'tezile İlişkisi Bağlamında Akılcı Düşüncenin Gelişimi
- İtikadi Fırkalarda Tekfîr ve Şiddet Problemi
- Mu'tezile-Felsefe İlişkisi
- Gazzâlî'nin Felsefe Anlayışı, İhya Çabaları ve Filozofları Eleştirisi
- Tehafüt Geleneği
- İlk Dönem Kelamcılarda Usûl Problemi
- İtikadi Fırkaların "Teorî" Geliştirme Kabiliyetleri
- Meşşai Felsefede Eleştiri ve Rasyonalite
- İslâm'da felsefî Düşüncenin Oluşmasında Yabancı Felsefe Okulları (Emevîler Dönemi 661-750)
- İslâm Düşüncesinin Gelişim Sürecinde Şehirler, Bu Şehirlerde Yürütülen İlmî, Entelektüel Faaliyetler, Kurumlar: Beytül-Hikme, Ezher, Nizamiye Medreseleri
- Halife ve Yönetici Zevatin Entelektüel İlgileri; Meşhur Ailelerin İlim Muhitlerine Katkıları
- İslâm Düşüncesinin Oluşum ve Gelişim Sürecinde Çok Kültürlü Ortam/İslâm Coğrafyasındaki Gayr-ı Müslim Düşünürler ve İslâm Düşüncesinin Oluşumunda Etkileri (Gayr-ı Müslim Mütercim İstihdamı; İbn Cebîrol, Musa b. Meymun vb.)
- İslâm Düşüncesinde Ortaya Çıkan İlk Felsefe Okulları ve Temsilcileri. (Dehriyyun, Tabîyyun, Meşşailer, İshrakîler, Batınîler...)
- Fizik, Mantık çalışmaları.
- Endülüs'te Felsefî çalışmalar. (İbn Meserre, İbn Hazm, İbn Bacce, İbn Tufeyl, İbn Rüşd...)
- Endülüs İslâm Düşüncesinin Batı Düşüncesine Etkileri.

Sanat-Edebiyat

- İslâm Düşüncesinde Musiki Eleştirileri
- İlk Dönem İslâm Sanatında Tartışmalar ve Teorik Eleştiriler (Resim, Heykel, Şiir vb.)
- Erken Dönem İslâm Edebiyatı (Arap, Fars ve İslâmî Türk Edebiyatının İlk Ürünlerinde Eleştirel Bakışın Yeri)

Tarih-Medeniyet

- İlk dönem İslâm Tarihçiliğinde Ekoller Arasındaki Tartışmalar (Medine ve Irak Tarih Ekolleri)
- İlk Dönem İslâm Tarihçiliğinde Tarihi Bir Karakter Olarak İbn-i Sebe' Etrafındaki Tartışmalar
- İslâm Tarihinde Hilafet Tartışmaları (Dört Halife ve Emevîler)
- Abbasiler Döneminde Mihne ve İlgili Tartışmalar
- Mevalî ve Şuûbiyye Etrafındaki Tartışmalar (Emevîler ve Abbasiler)
- Dört Halife ve Emevîler Dönemi Divan Teşkilatı Etrafındaki Tartışmalar
- İslâm Tarihçilerine Yöneltilen Eleştiriler

Tasavvuf

- İslâm'da Zühd Hareketini Tetikleyen Unsurlar
- Hicri. V. Asra Kadar Gerçek Mutasavvıfların Taklitçilere Getirdiği Tenkitler
- Sufiliğin Doğuşu ve Zahir-Batın Ayırımı
- Tasavvufta Özeleştirî Geleneği
- İrfani Geleneğe Getirilen Yıkıcı Eleştirilerin İslâm Düşüncesine Etkileri
- Erken Dönem Tasavvuf Klasiklerinde Eleştiri Kültürü

Eđitim

- Peygamber (sav)'in Kadın, Erkek ve Çocuklara Yönelik Eđitim Stratejileri ve Aktüel Anlamları
- İlk Eđitim Kurumları (Yöntem-Müfredat vb.)
- Dört Halife Döneminde Din Eđitimi
- Emevi ve Abbasi Dönemi Din Eđitimine Eleştirel Yaklaşımlar
- İlk Dönem Din Eđitiminde Yöntem Tartışmaları
- Halkların İslamlaşma Sürecinde Sosyal Çevre ve Din

YAZIM KURALLARI

Sempozyuma gönderilecek tebliğlerin dipnot ve kaynakça kısmında İSNAD yazım sisteminin sayfa altı dipnot kuralları esas alınacaktır. Metin içi atıf sistemi (APA) kullanılmayacaktır. <http://www.isnadsistemi.org/guide/>

ÖNEMLİ TARİHLER

Bildiri özetlerinin son gönderilme tarihi	23 Şubat 2020
Kabul edilen özetlerin ilan tarihi	1 Mart 2020
Tam bildiri metinlerinin son gönderilme tarihi	3 Mayıs 2020
Sempozyum tarihi	5-6 Haziran 2020

İLETİŞİM

Adres : Muş Alparslan Üniversitesi Külliyesi, 49250 Güzeltepe/MUŞ
E-posta : elestirivetahammul@alparslan.edu.tr
Web : <http://elestirivetahammul.alparslan.edu.tr/>
Telefon : 0436 249 49 49
Dâhili : 1850

SEKRETERYA:

Arş. Gör. Furkan ÇELEBİ tel: 0541 765 54 21
Arş. Gör. Ömer Faruk CENGİZ tel: 0545 965 17 77